

AKÉ PRESNÉ SÚ VÝSLEDKY LABORATÓRNYCH SKÚŠOK MECHANIKY ZEMÍN?

*Mgr. Jakub Roháč, Ph.D.,
Česká geologická služba, Přírodovědecká fakulta UK*

*Ing. Petr Kycl,
Česká geologická služba*

Ukázať podobnosť alebo rozdielnosť výsledkov rutinných laboratórnych testov mechaniky zemín

- 4 vzorky
- 5 laboratórií
- fyzik. vlastnosti a šmykové parametre (materiálové - konštanty)

Zisťované vlastnosti a parametre

Fyzikálne vlastnosti

- vlhkosť na medzi tekutosti w_L
- vlhkosť na medzi plasticity w_p
- index plasticity I_p
- krivka zrnitosti - % obs. ílovej frakcie *c.f.*
- aktivita ílových minerálov A

Šmykové parametre

- kritická pevnosť φ_{cr}
- reziduálna pevnosť φ_r

Vzorky zemín – zaslané ako surový prášok

Vzorky zemín – zaslané ako rekonštituovaná pasta

Laboratóriá

- 5 laboratórií Mechaniky zemín v Českej republike
- označené ako: A, B, C, D, E
- doplnené testami pevnosti z laboratória MZ na PŘ UK – Kritická a reziduálna pevnosť (triax a rotač)

INSTITUTE OF HYDROGEOLOGY
ENGINEERING GEOLOGY
AND APPLIED GEOPHYSICS

Výsledky - Medz tekutosti- w_L

Výsledky - Medz tekutosti- w_L

MEDZ TEKUTOSTI	BENTONIT	KAOLÍN
w_L Lab A (%)	277	62
w_L Lab B (%)	243	55
w_L Lab C (%)	214	62
w_L Lab D (%)	231	62
w_L Lab E (%)	219	62

Výsledky - Medz tekutosti- w_L

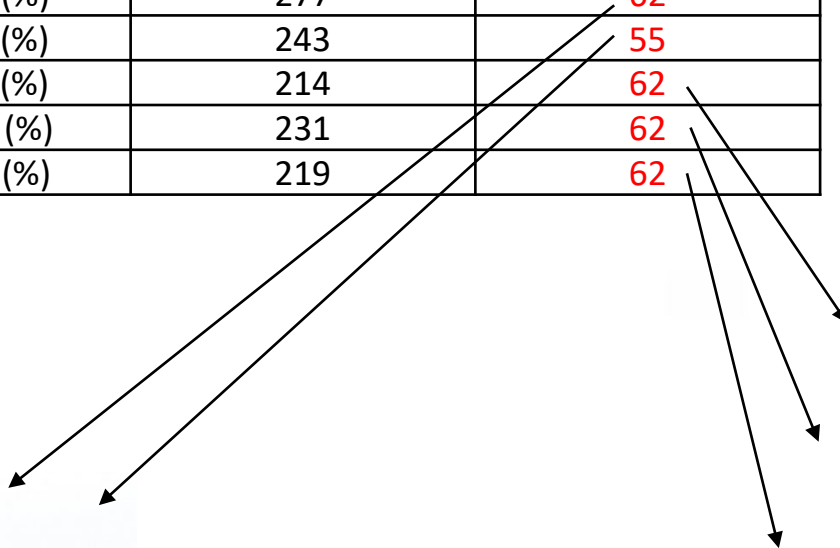
MEDZ TEKUTOSTI	BENTONIT	KAOLÍN
w_L Lab A (%)	277	62
w_L Lab B (%)	243	55
w_L Lab C (%)	214	62
w_L Lab D (%)	231	62
w_L Lab E (%)	219	62

Výsledky - Medz tekutosti- w_L

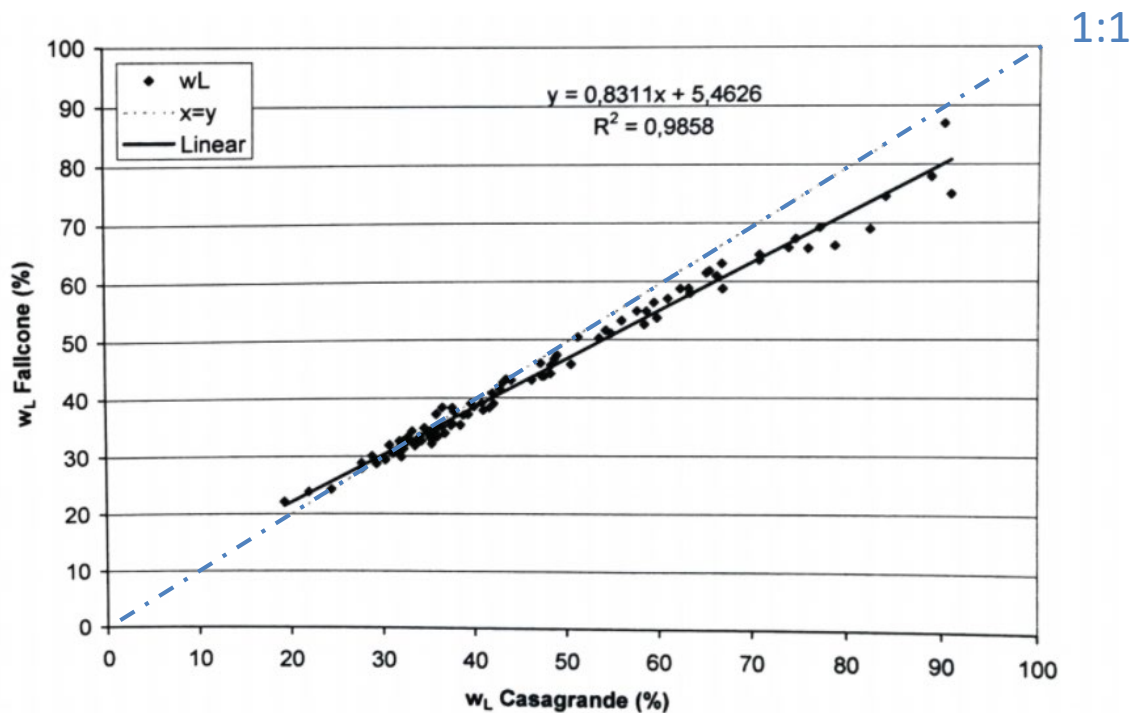
MEDZ TEKUTOSTI	BENTONIT	KAOLÍN
w_L Lab A (%)	277	62
w_L Lab B (%)	243	55
w_L Lab C (%)	214	62
w_L Lab D (%)	231	62
w_L Lab E (%)	219	62

Výsledky - Medz tekutosti- w_L

MEDZ TEKUTOSTI	BENTONIT	KAOLÍN
w_L Lab A (%)	277	62
w_L Lab B (%)	243	55
w_L Lab C (%)	214	62
w_L Lab D (%)	231	62
w_L Lab E (%)	219	62

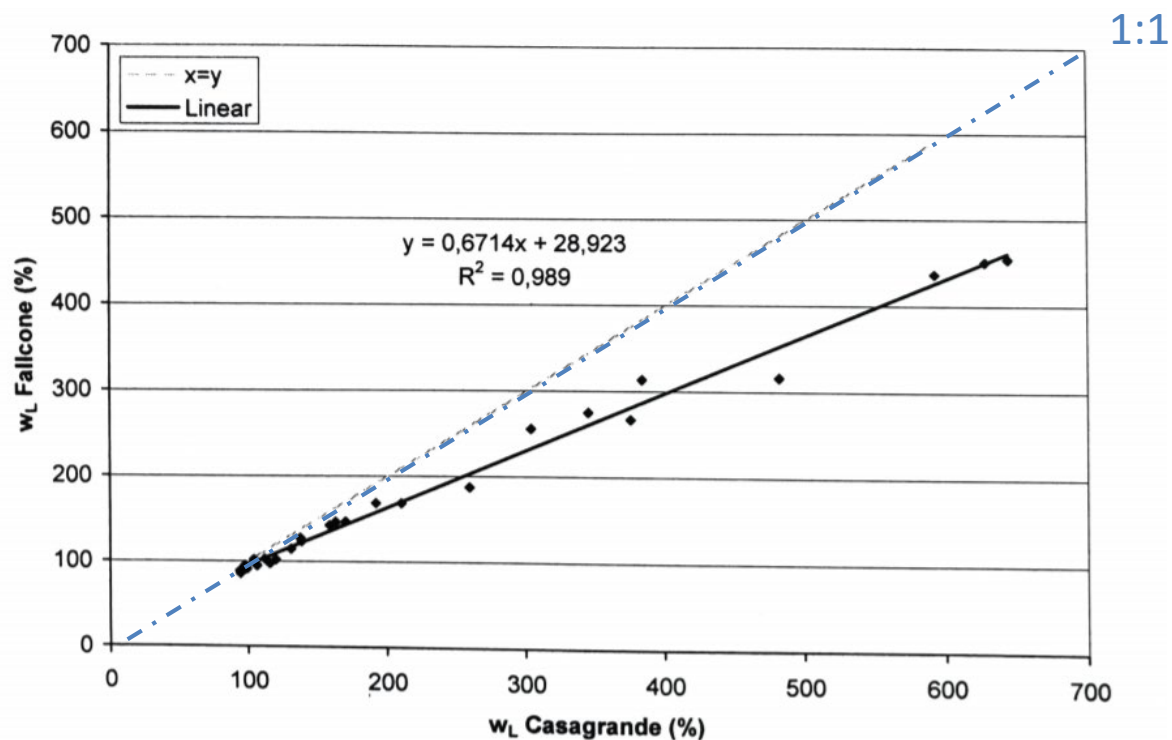

Porovnanie výsledkov medze tekutosti stanovenej Casagrandeho miskou a kuželovou metódou pre zeminy s $w_L < 90\%$

Výsledky - Medz tekutosti- w_L

MEDZ TEKUTOSTI	BENTONIT	KAOLÍN
w_L Lab A (%)	277	62
w_L Lab B (%)	243	55
w_L Lab C (%)	214	62
w_L Lab D (%)	231	62
w_L Lab E (%)	219	62

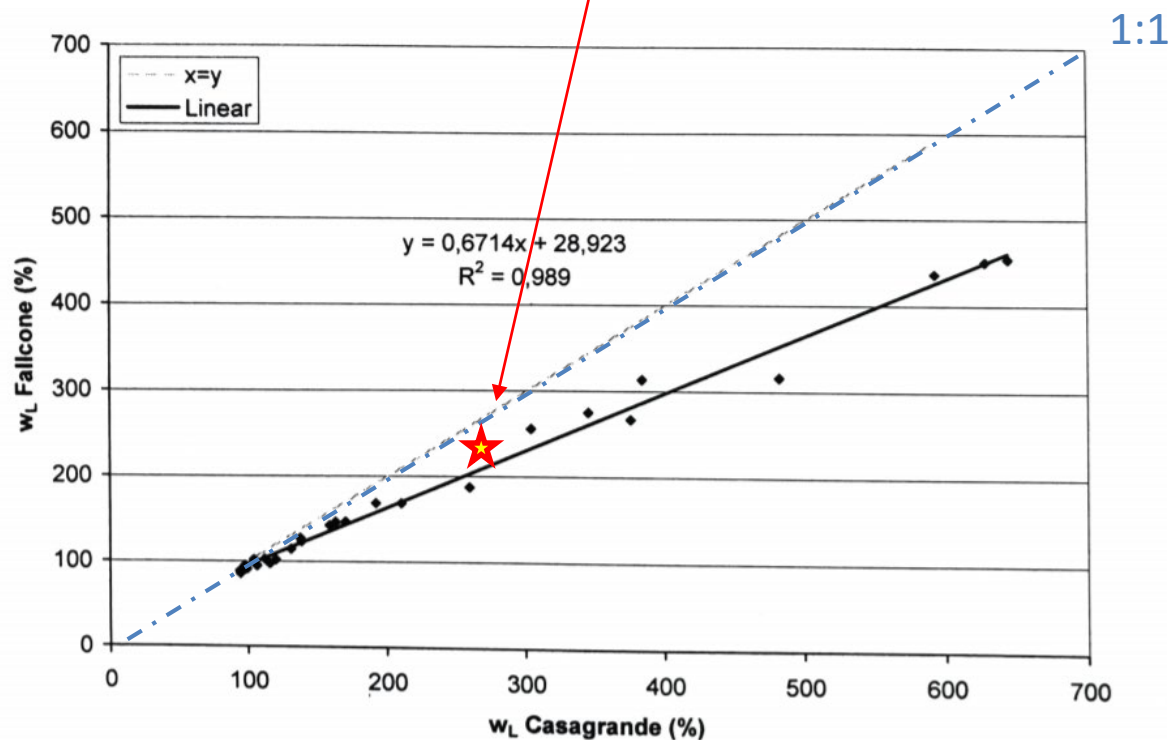

Porovnanie výsledkov medze tekutosti stanovenej Casagrandeho miskou a kuželovou metódou pre zeminy s $w_L > 90\%$

Výsledky - Medz tekutosti- w_L

MEDZ TEKUTOSTI	BENTONIT	KAOLÍN
w_L Lab A (%)	277	62
w_L Lab B (%)	243	55
w_L Lab C (%)	214	62
w_L Lab D (%)	231	62
w_L Lab E (%)	219	62

Porovnanie výsledkov medze tekutosti stanovenej Casagrandeho miskou a kuželovou metódou pre zeminy s $w_L > 90\%$

Výsledky - Medz tekutosti- w_L

MEDZ TEKUTOSTI	BENTONIT	KAOLÍN
w_l Lab A (%)	277	62
w_l Lab B (%)	243	55
w_l Lab C (%)	214	62
w_l Lab D (%)	231	62
w_l Lab E (%)	219	62

Výsledky - Medz tekutosti- w_L

MEDZ TEKUTOSTI	BENTONIT	KAOLÍN
w_L Lab A (%)	277	62
w_L Lab B (%)	243	55
w_L Lab C (%)	214	62
w_L Lab D (%)	231	62
w_L Lab E (%)	219	62

$$\Delta w_L = 63 \%$$

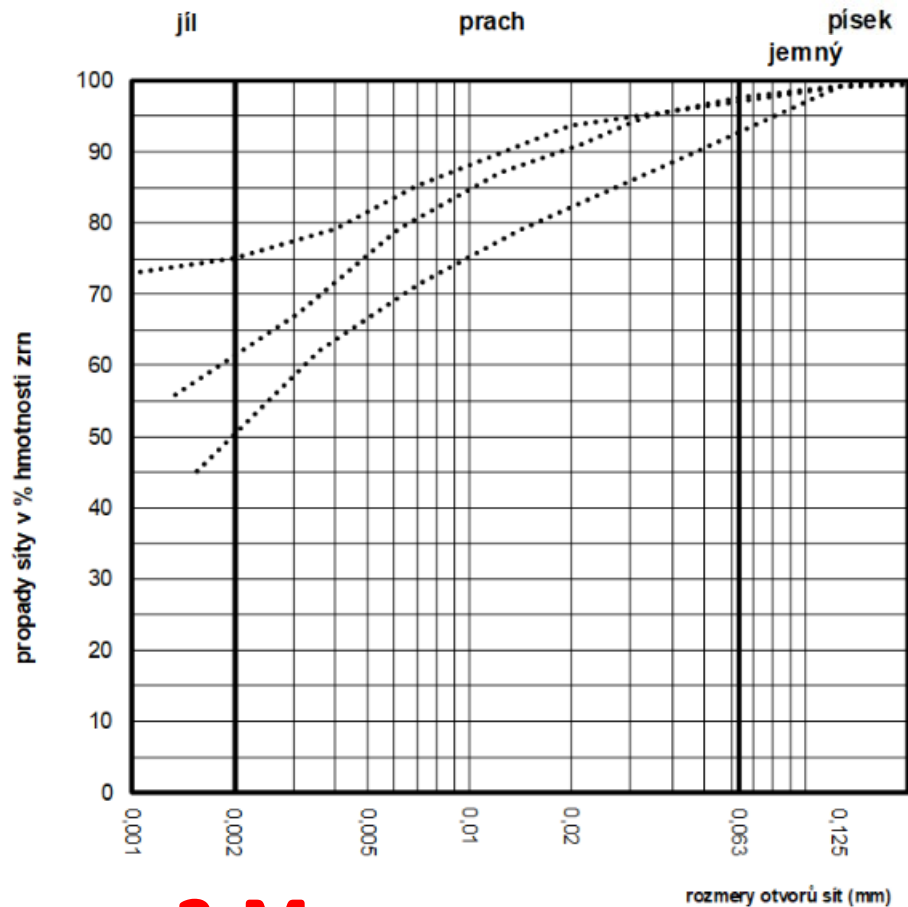
Zhrnutie - Medz tekutosti- w_L

- pre „štandardné“ zeminy sú výsledky konzistentné pre obe metódy
- pre ostatné zeminy – pozor na interpretáciu a výber metódy skúšky
- výber metódy (podľa normy povinne) v protokole – ignoruje sa to
- rozdiel w_L až 63 % (214 vs. 277 % - BENT) závislý na type metódy

Výsledky - % obs. ílovej frakcie

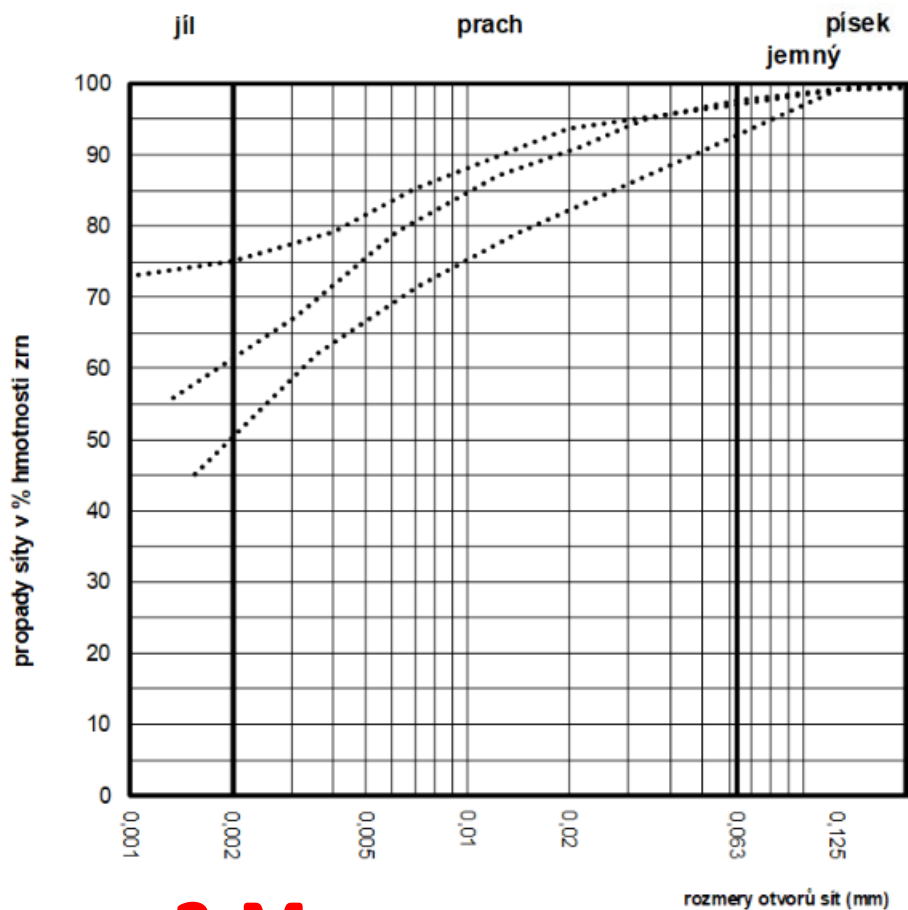
Výsledky - % obs. ílovej frakcie

2-M

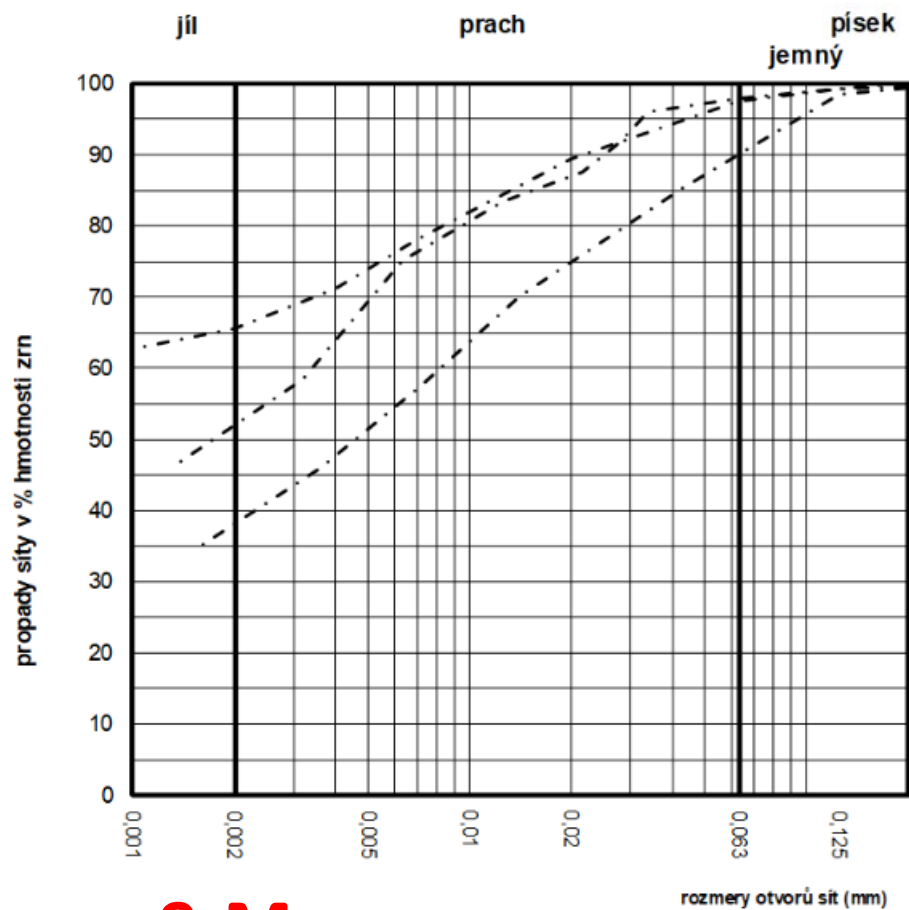
rekonštituovaná pasta

Výsledky - % obs. ílovej frakcie

2-M

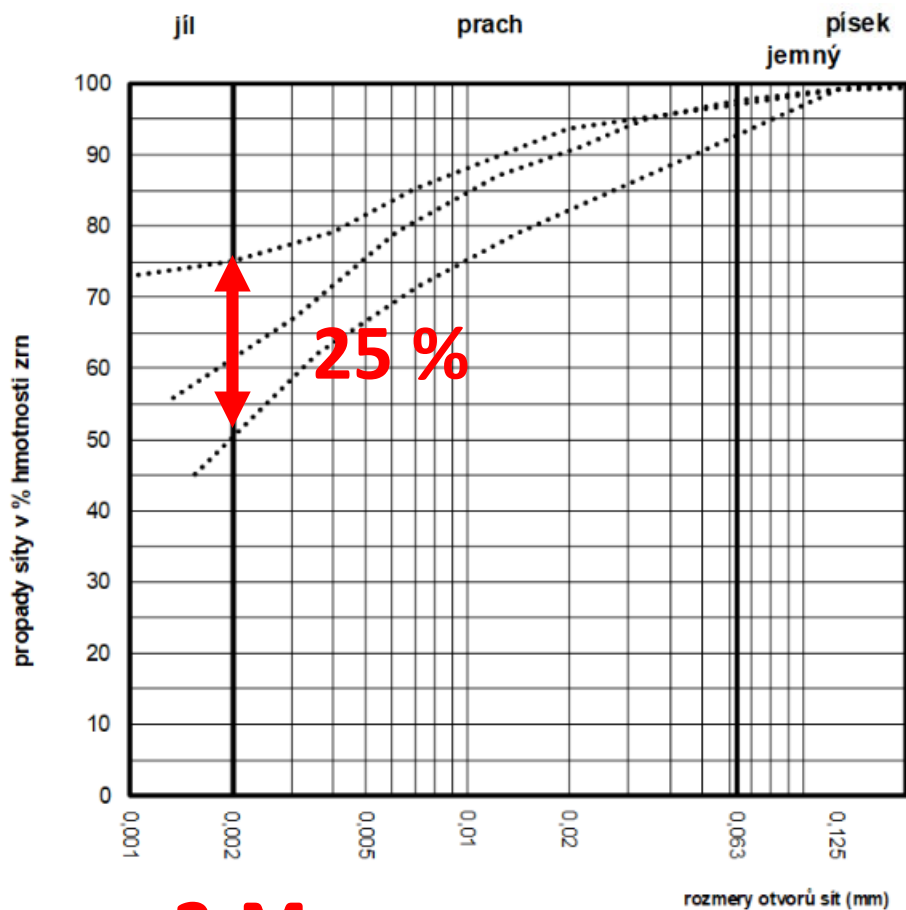
rekonštituovaná pasta

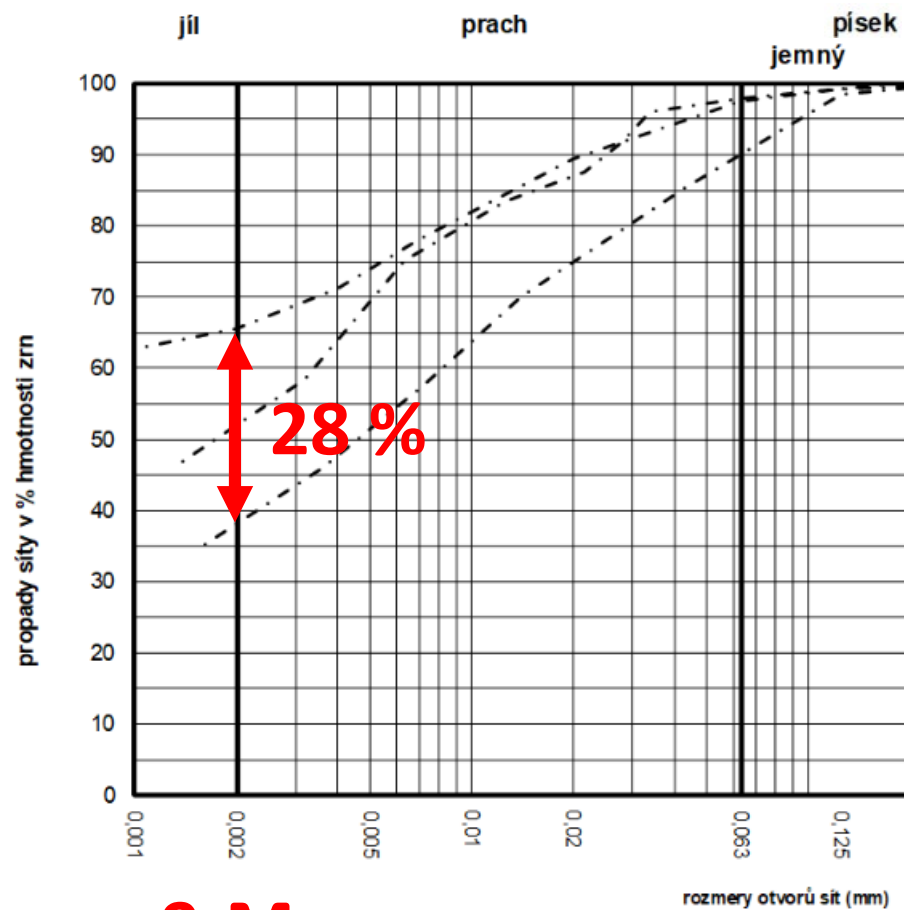
9-M

rekonštituovaná pasta

Výsledky - % obs. ílovej frakcie

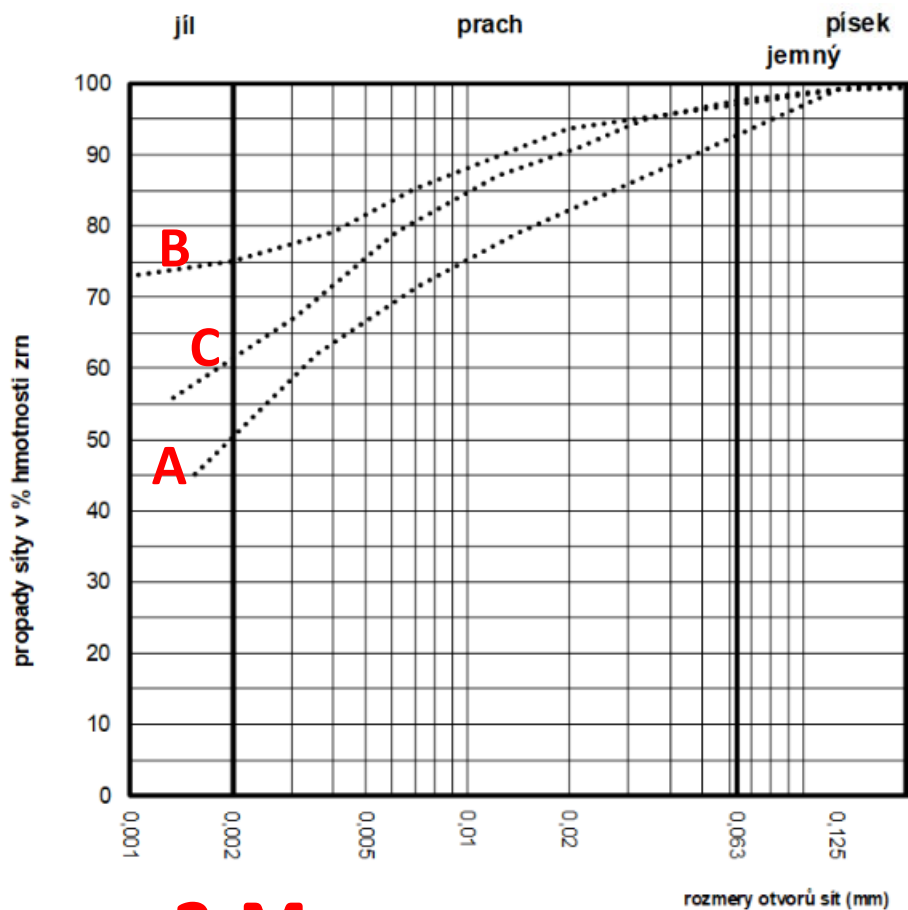

2-M rekonštituovaná pasta

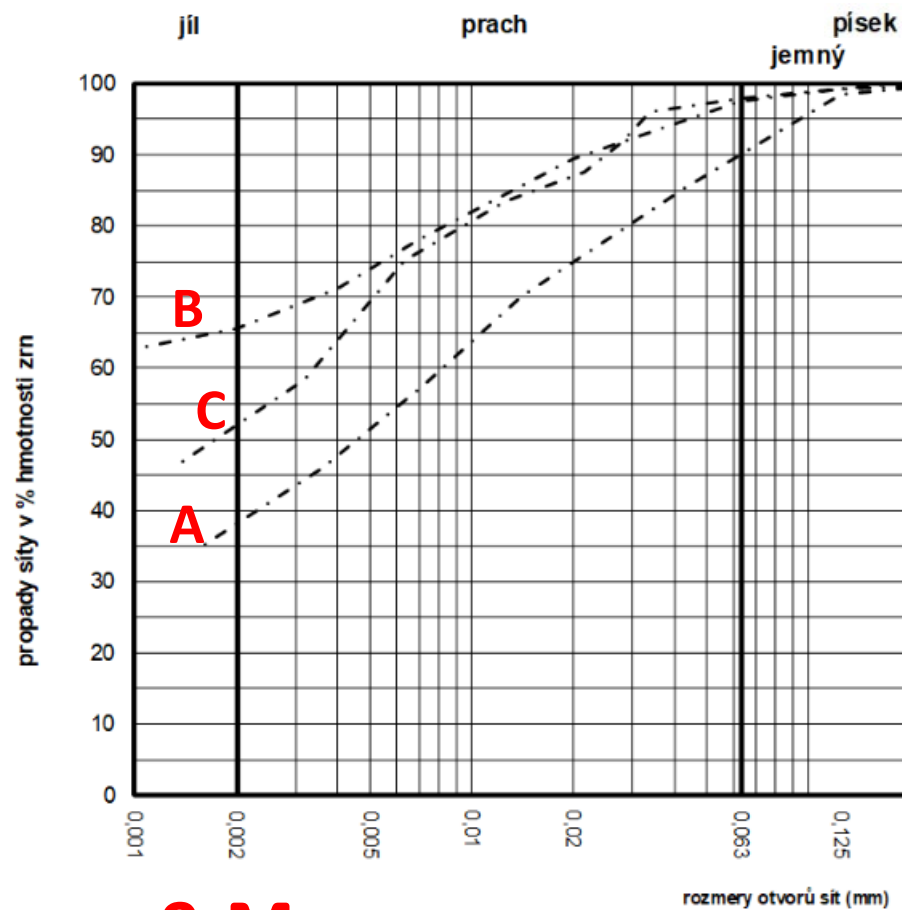
9-M rekonštituovaná pasta

Výsledky - % obs. ílovej frakcie

2-M

rekonštituovaná pasta

9-M

rekonštituovaná pasta

Zhrnutie - % obs. ílovej frakcie

Možné zdroje chýb:

- príprava vzorky - nedokonale rozmiešaný materiál ??
- chyby pri hustomernej skúške (kalib. hustomeru, oprava na teplotu)
- vyhodnotenie skúšky je náročné

Informácie z krivky zrnitosti sa premietajú do všetkých mechanických vlastností zemín – chybné výsledky skresľujú predbežnú predstavu inžinierskeho geológa o mechanickom chovaní zeminy, o jej priepustnosti alebo o jej šmykovej pevnosti.

INSTITUTE OF HYDROGEOLOGY
ENGINEERING GEOLOGY
AND APPLIED GEOPHYSICS

Výsledky – Kritická pevnost

Výsledky – Kritická pevnosť

Vzorka:	9-M
φ'_{cr} Lab A-triaxiál	28,5°
φ'_{cr} autori-triaxiál	26,5°
φ'_{cr} Lab A-krabica	25°
* φ'_{cr} Lab B-krabica	25°
φ'_{cr} Lab C-krabica	23,5°

- $\Delta \varphi = 5^\circ$
- triaxiál > transl. krabica
  - poznáme z lit. (Kostkanová a Herle, 2012)
  - triax aj o viac ako 5° vyššia hodnota φ
  - unikajúci materiál „odľahčí“ vrchnú krabicu, normál. napätie klesne - fiktívne zníži pevnosť

Výsledky – Kritická pevnosť

Vzorka:	9-M
φ'_{cr} Lab A-triaxiál	28,5°
φ'_{cr} autori-triaxiál	26,5°
φ'_{cr} Lab A-krabica	25°
* φ'_{cr} Lab B-krabica	25°
φ'_{cr} Lab C-krabica	23,5°
* φ'_{cr} Lab B-krabica	22° 20 kPa

- $\Delta \varphi = 5^\circ$
- triaxiál > transl. krabica
  - poznáme z lit. (Kostkanová a Herle, 2012)
  - triax aj o viac ako 5° vyššia hodnota φ
  - unikajúci materiál „odľahčí“ vrchnú krabicu, normál. napätie klesne - fiktívne zníži pevnosť
- **výsledok Lab B: $\varphi = 22^\circ$ $c = 20$ kPa ***

Výsledky – Kritická pevnosť

Vzorka:	9-M
φ'_{cr} Lab A-triaxiál	28,5°
φ'_{cr} autori-triaxiál	26,5°
φ'_{cr} Lab A-krabica	25°
* φ'_{cr} Lab B-krabica	25°
φ'_{cr} Lab C-krabica	23,5°
<hr/>	
* φ'_{cr} Lab B-krabica	22° 20 kPa
<hr/>	
φ'_{cr} odhad (1)	28°
φ'_{cr} odhad (2)	28,5°
φ'_{cr} odhad (3)	26°
priemer odhadov	27,5°

- $\Delta \varphi = 5^\circ$
- triaxiál > transl. krabica
  - poznáme z lit. (Kostkanová a Herle, 2012)
  - triax aj o viac ako 5° vyššia hodnota φ
  - unikajúci materiál „odľahčí“ vrchnú krabicu, normál. napätie klesne - fiktívne zníži pevnosť
- výsledok Lab B: $\varphi = 22^\circ$ $c = 20$ kPa *
- porovnanie s odhadmi z literatúry

INSTITUTE OF HYDROGEOLOGY
ENGINEERING GEOLOGY
AND APPLIED GEOPHYSICS

Výsledky – Reziduálna pevnosť

Výsledky – Reziduálna pevnosť

Vzorka:	9-M
* φ'_r Lab B-krabica	15°
φ'_r Lab A-rotač	10°
φ'_r autori-rotač	9°

- $\Delta \varphi = 6^\circ$, $\Delta \varphi$ rotač. = 1°
- rotačný šm. prístroj < transl. krabica
  - poznáme z lit. (Vithana et al., 2011)
  - transl. kr. až 1,9 násobne vyššia hodnota ako rotačný šm. prístroj
  - nedostatečné usporiadanie zrn v smere šmyku

Výsledky – Reziduálna pevnosť

Vzorka:	9-M
* φ'_r Lab B-krabica	15°
φ'_r Lab A-rotač	10°
φ'_r autori-rotač	9°
* φ'_r Lab B-krabica	11° 20 kPa

- $\Delta \varphi = 6^\circ$, $\Delta \varphi$ rotač. = 1°
- rotačný šm. prístroj < transl. krabica
- poznáme z lit. (Vithana et al., 2011)
- transl. kr. až 1,9 násobne vyššia hodnota ako rotačný šm. prístroj
- nedostatečné usporiadanie zrn v smere šmyku
- **výsledok Lab B: $\varphi = 11^\circ$ $c = 20$ kPa ***

Zhrnutie – Pevnosť

- **Kritická pevnosť:** triaxiál presnejší ako translačná krabica – traslačná krabica podhodnocuje kritickú pevnosť – nebezpečná strana od správneho výsledku
- **Reziduálna pevnosť:** rotačný prístroj presnejší ako translačná krabica – translačná krabica nadhodnocuje reziduálnu pevnosť – neekonomická strana od správneho výsledku

Naše ponaučenie:

Zásadná je komunikácia Geológ vs. Laboratórium!

- akú zeminu skúšame
- čo sa bude stanovovať a pre aký účel
- akú metódou použiť, iné alternatívne metódy
- očakávané výsledky alebo problémy
- prípadne konzultovať hotové výsledky a možné chyby
- neveriť bezhlavo všetkým výsledkom laboratórií

Ďakujem za pozornosť